

AUTTIIn sukulehti

AUTTIIn SUKUSEURAN SUKUJUHLAJULKAISU nro 2 • kesä 2011

Hyvät sukulaiset, sukuseuran jäsenet

Kädessänne on nyt sukuseuramme toinen lehti. Ensimmäinen julkaistiin 10 vuotta sitten.

– Toivottavasti julkaisuväli vastaisuudessa on lyhempi.

Auttin sukuseuran perustamisesta tulee 7.8.2011 kuluneeksi 18 vuotta eli seuramme saavuttaa inhimillisen täysi-ikäisyyden juuri seuraavan juhlamme jälkeen. – Lapsuuden ja murrosiän vaivat ovat toivottavasti ohi, jotta seura voi jatkaa toimintaansa nyt vireässä aikuisiässä. – Sukuseuran muodostavat kaikki sen jäsenet, joten jokaisen panosta tarvitaan myös vastaisuudessa.

Tämän lehden mukana saatte erikseen seuraavan sukukokouksemme ohjelman ja ilmoittautumisohjeet. Sukuneuvosto selvitti

jäsenkyselyllään vuonna 2009 toiveita sukujuhlan ohjelmamuodoista. Vastauksia tuli kuitenkin hyvin vähän, eikä niissä ollut juuri muutosehdotuksia. Niinpä juhlamme noudattaa pitkälti entisiä muotoja. Aloitamme Auttin kappelilla ja sääntömääräisen kokouksen jälkeen siirrymme kappelia vastapäätä olevaan Auttin kievariin ja sieltä edelleen muistokivelle ja Auttikönkäälle, illalla sitten tanssiin Auttin Nuorisoseuran talolle. Yksityiskohtaiset tiedot aikataulusta ovat ohjelmassa.

Varsinaisessa kokouksessa käsittelemme sääntömääräiset asiat: talouden, toimintasuunnitelman ja henkilövalinnat. Henkilövalinnoissa toivon jokaisen sukuhaaran etukäteen miettivän sopivaksi katsomansa

edustajat luotsaamaan seuramme toimintaa seuraavaksi viideksi vuodeksi.

Kokouksessa on käsiteltävänä pari muutakin asiaa. Sääntöjemme 6. pykälä vaatii pienen muutoksen tilintarkastajista toiminnantarkastajiksi. Lisäksi ratkaistavana on suvun tunnuksen tulevaisuus. Kokouksessa 2006 sukuneuvosto veloitettiin valmistelemaan asiaa. Suvun piirissä järjestettiin suunnittelukilpailu 2007. Kuten jäsenkirjeestä 2008 olette voineet lukea, sopivaa ehdotusta ei tullut. – Tämän vuoksi sukuneuvosto pyysi ehdotuksia Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan opiskelijoilta. Tästä kerroimme jäsenkirjeessä 2009. Sukuneuvosto tuo valitsemansa ehdotuksen nyt sukukokouksen käsiteltäviin. Sukukokouksella on siis edessään tärkeä päätös siitä, valitsemmeko uuden tunnuksen vai säilytämmekö entisen poromerkkitunnuksen.

Tämän lehden mukana tuleva juhla-kutsu on myös kokouskutsu. Sääntöjemme 7. pykälän mukaan kutsu on toimitettava viimeistään 14 päivää ennen kokousta. Tässä

asiassa olemme aikataulussa. Lisäksi kutsu on julkaistava viimeistään 14 päivää ennen kokousta Rovaniemellä ilmestyvässä lehdessä.

Sukuneuvosto pyysi tähän lehteemme aineistoa viime vuoden jäsenkirjeessämme. Tulos oli valitettavan vähäinen. – Kuitenkin varastossa oli tekstejä, jotka nyt tulevat julkisuuteen painettuina. Joukossa on sukujuhlien esitelmää eri vuosilta, lisäksi sisällössä on muistokirjoituksia aikaisemmista sukuseuramme aktiiveista. Suvun naisista tehty vaitöskirja on yhden artikkelin aiheena. Yksi henkilökohtainen muistelu tuli täydentämään kokonaisuutta. Näissä siis katsomme pääasiassa menneeseen. Nuorempaa sukumme jäsenistöä edustaa urheilijan haastattelu. – Tämän lehden tekstit tulevat myös sukuseuran kotisivuille.

Tervetuloa Auttiin 6.8.2011

Näkemiin siihen asti

Marketta Harju-Autti

Auttin sukua urheilu-uutisissa

Eri tiedotusvälineistä olemme voineet menneinä vuosina todeta, että urheilu-uutisissa esiintyy tuttuja suvun perusnimiä, ainakin lumilautailija Antti Autti, purjehtija Janne Uusi-Autti ja yhdistetyn edustaja Joonas Uusi-Autti. Tietenkin on muitakin, joita nimi ei paljasta sukuun kuulumisesta, esimerkiksi mäkihypyäjä Sami Niemi. Tähän lehteemme Janne Uusi-Autti lupautui kertomaan urheilu-urastaan.

Millaisia lapsuus- ja nuoruusmuistoja sinulla on isäsi Olavin kotitalosta ja sen elämästä Auttissa?

Olin aika vähän noihin aikoihin tekemisissä Auttin kotitalon kanssa, koska muutin Afrikkaan, kun olin kolmivuotias. Joitain hämääviä muistikuvia on siitä, että talossa pyöri paljon porukkaa aina kun siellä vierailtiin.

Missä asut nykyisin ja millaiset yhteydet sinulla on Auttiin?

Asun Helsingissä, ja Auttissa tulee käytyä noin viiden vuoden välein.

Lajisi on purjehdus. Miten, missä ja milloin kaikki alkoi? Kerro urasi vaiheista.

Kaikki alkoi kun isäni, joka myös harrasti purjehdusta, osti minulle optimistijollan. Aluksi en ollut kovin innoissani, mutta kun paras kaverini oli ilmoittautunut Tuusulanjärven purjehtijoiden aloittelijaleirille, päätimme mennä molemmat kurssille.

Leirillä oli mukavaa ja jatkoin siitä sitten seurojenvälisiin kilpailuihin, joissa pärjäsin yllättävän hyvin. Tästä sain sitten kipinän jatkaa, kun huomasin, että laji selkeästi sopi ominaisuuksilleni. Ensimmäisenä vuotena kun osallistuin SM-kilpailuihin, pärjäsin sen verran hyvin, että minut valittiin suoraan maajoukkueeseen. – Tällaista ei ollut kuulemma aikaisemmin tapahtunut. Sen vuoksi seuraavana vuonna alettiin jakaa Vuoden tulokas -palkintoa, jota minä en siis luonnollisesti saanut.

Optimistijollassa pärjäsin hyvin ja paras saavutus oli toinen sija SM-kilpailuissa ja rankin-sarjassa. – Tämän jälkeen jatkoin 470-olympialuokkaan, jossa on kahden hengen vene. Aluksi purjehdin sitä isäni kanssa, kunnes löysin sopivan parin, Ville

Lähteen. Hänen kanssaan saavutimme menestystä mm. junioreiden MM-pronssimitalilla. – Tiemme kuitenkin erosivat ennen kuin ehdimme aikuisten mitaleista kamppailla, ja lopetin purjehduksen vuodeksi huipputasolla.

Uuden kipinän sain kuin 49er-olympialuokka lanseerattiin: veneessä oli sitä kaipaamaani haastetta ja vauhtia. Lisäksi luokasta muodostui purjehduksen Formula1-tapahtuma, jota näytettiin MTV3:lla kesäviikonloppuisin. Tämä mahdollisti sen, että hommalle oli mahdollista saada kunnan rahoitusta sponsoreilta. Tästä alkoikin tähtäys uudestaan kansainväliselle huipulle Kasmir Johanssonin kanssa. Ura kesti melkein vuosikymmenen ja saavutuksina oli useita SM-mitaleita ja kansainvälisesti olimme parhaimmillamme rankinlistan 10 parhaan joukossa. Paikasta olympialaisiin kamppailimme tiukasti Thomas Johanssonia ja Jyrki Järveä vastaan, mutta he vetivät pidemmän korren. – Emme hävinneet huonoille, koska pojat toivat olympiakultaa Sydneyn olympialaista. Sama toistui Ateenan kisoihin karsittaessa, ja jäimme jälleen olympiakoneesta kakkosena.

Ateenan jälkeen jatkoin vielä Kalle Baskin kanssa Pekingin kisat tähtäimenämme, mutta työ ja perhe alkoivat viedä aikaa purjehdukselta, ja emme pystyneet enää harjoittelemaan ammattimaisesti. Voitimme karsinnat, mutta jäimme silti yhden pisteen päähän olympialaisten maapaikasta.

Kerro muisto jostakin erityisesti mieleen jääneestä kilpailusta.

Uran aikana tuli kierrettyä maailmalla sellaisia paikkoja, joihin tuskin muuten olisi tullut koskaan tulla mentyä. Erityisesti mieleni oli Australian Sydney, joka on purjehduksen mekka.

Mikä on purjehtijan tärkein ominaisuus?

Monipuolinen osaaminen. Hyvän kilpapurjehtijan tulee olla samanaikaisesti fyysisesti hyvässä kunnossa, ymmärtää purjehduksen fysiikka, ymmärtää sääilmiöitä, olla teknisesti lahjakas ja sen lisäksi osata pyörittää kaikkea oheistoimintaa, johon kuuluvat veneiden rakennus, logistiikka ja sponsoreiden kestitseminen.

Oletko koskaan purjehtinut Auttinjyrhämällä?

En ole.

Marketta Harju-Autti

Juhlakuvaukset

Auttin sukuseura ry:n 1. ja 2. sukukokouksesta eli sukujuhlasta ovat kuvaukset vuoden 2001 sukulehdessä. Muista juhlista on ollut kuvaukset seuran kotisivuilla jäsenkirjeissä. Ne julkaistaan myös tässä lehdessä.

Kolmas sukujuhla

Kolmas sukujuhla pidettiin entisessä paikassa 28.7.2001. Sukujuhlaa ennen oli kutsun mukana postitettu ensimmäinen Auttin sukulehti, jonka teksteistä osa on nyt luettavissa näillä kotisivuilla.

Ohjelmassa oli Johanna Auttin esitelmä Vantauskoskella asuneista suvun jäsenistä. Mervi Autti oli koonnut Lyyli Auttin valokuvista näyttelyä ja esitteli sen. Historiantutkija Matti Enbuske piti juhlaesitelmän kotiseudun merkityksestä.

Sukuseuran säännöt täsmennettiin ja vahvistettiin. Esimieheksi valittiin Esa Autti ja sihteeriksi Aulikki Autti.

Neljäs sukujuhla

Helteinen lauantaipäivä keräsi 29.7.2006 kokoon Auttin kappelille noin 140 sukujuhlavierasta. Perinteisten alkumenojen jälkeen meitä tervehtivät sekä Rovaniemen kaupungin että seurakunnan edustajat.

Tällä kertaa ei varsinaista juhlaesitelmää ollut, mutta muisteluissa palasimme Auttin koulun vaiheisiin, koska koulun perustamisesta tulee kuluneeksi 90 vuotta. Lohikeiton jälkeen suuntasimme Auttin kantatalon muistokivelle, jonne istuimme Pisiönniemeltä tuodun kotikuusen.

Muistokiveltä jatkoimme Auttin koululle, nykyiselle kylätalolle. Siellä saimme nähdä Johanna Auttin sekä Aino ja Annika Ollosen tekemät hienot sukupuumme. Niiden oksilta läsnäolijat löysivät itsensä. Kirjeessä sukuneuvosto oli keväällä pyytänyt kuvia valokuvanäyttelyyn. Pyynnön tulos oli valitettavasti aika vähäinen, mutta silti näyttely oli mielenkiintoinen. Koulun pihalla järjestettiin sukuhaarojen välinen köydenvetökilpailu, jonka voitti Simo Pekan sukuhaara.

Palasimme kappelille arpajaisiin ja sääntömääräiseen kokoukseen. Puheenjohtajana toimi Heikki Autti Helsingistä ja sihteerinä Aulikki Autti Rovaniemeltä. Ensimmäinen esimiehemme Esa Autti kutsuttiin sukuseuran kunniajäseneksi. Sukuseuran esimieheksi valittiin Marketta Harju-Autti Oulusta. Jäsenmaksun suuruudeksi hyväksyttiin edelleen 10 euroa jäseneltä. Lähtökahvit ja Lippulaulu päättivät juhlapäivän.

Pietari Aleksanteri Autti 17.8.1893 - 23.10.1959

Auttin kauppahuoneen, joka sijaitsi nykyisin Valtakadun varrella, hotelli Pohjanhovin kohdalla. — Kauppahuoneen toiminta olisi oman lukuna.

Lapset varttuivat ja jokainen löysi itselleen ammatin. Vanhin poika Kalle Vilho (1882—1931) perusti kalja- ja virvokejuomatehtaan, joka sijaitsi nykyisen Pohjanhovin uudemman rakennuksen paikalla. Teodor Aapo (1889–1964) valmistui metsätekniikoksi ja rakensi talonsa Pullinpuolelle. Yrjö Edvard (1891–1918) kaatui vapausodassa ja on saanut viimeisen leposijansa Rovaniemen ensimmäisellä sankarihaudalla. Voisiko sanoa, että perheen musta lammas, Juho Heikki, (1886–1946) oli omalla tavallaan seikkailunhaluinen ja muutti Amerikkaan, jossa avioitui. Avioeron jälkeen hän muutti Venäjälle, jossa on saanut kohtalonsa.

Perheen tytöistä vain äitini Maria Elisabet (1887–1962) avioitui Antti Viljami Kaltion kanssa 1909. Neljä naimattomaksi jäänyttä sisarta olivat Olga Auoroora (1897–1941), Lyyli Aleksandra (1898—1950), Hanna Elina (1901–1996) ja Kaisa Kreetta (1884–1930). He saivat oston kautta kotitalon hallintaansa. Sisaruksilla oli keskinäinen testamentti, jonka mukaan osuus siirtyi kuoleman jälkeen elossa oleville sisarille. Lyyli ja Hanna omistivat valokuvausliikkeen. Ensimmäisen sukujuhlan aikaan 1993 sisarkunnasta on enää elossa nuorin Hanna Elina.

Esitelmättä on vielä sisarussarjasta päänhenkilömme Pietari Aleksanteri. Kansakoulun käyttäyän hän jatkoi Oulun Suomalaisessa Yhteiskoulussa, josta pääsi ylioppilaaksi vuonna 1915. Tämän jälkeen hän siirtyi jatkamaan Helsingin yliopiston filosofisen tiedekunnan historiallis-kielitieteellisessä osastossa. Helsingissä Aleksanteri liittyi Pohjoissuomalaiseen osakuntaan, jonka piirissä oli saanut alkunsa jääkäriilike.

3. Helsingistä Saksaan ja kotimaahan

Silloinen maisteri Yrjö Ruutu oli eräänä toukokuun iltona vuonna 1914 maininnut osakuntaverilleen maisteri Yrjö Kokolle, että maailman poliittinen tilanne ennusti sotaa, johon tsaarin Venäjänkin oli soitkeutuva. Tämä tekisi mahdolliseksi myös Suomen itsenäisyyden toteuttamisen. Näiden kahden miehen välillä käyty äärimmäisen salainen keskustelu siirrettiin sitten osakunnan omistamaan taloon eli Ostrobotnian kassahuoneeseen, nykyiseen Jääkärihuoneeseen, suurenman joukon kuultavaksi. Täällä syntyi ajatus lähettää suomalaisia nuorukaisia Saksaan saamaan sotilaskoulutusta, jolloista ei silloisessa Suomessa ollut mahdollista saada. Tavoitteena oli, että mahdollisesti syntyvässä vapaustaistelussa olisi sotilaallisia johtajia. – Vajaassa vuodessa tämä suunnitelma kantoi kauniin hedelmän ja ensimmäiset suomalaiset miehet astuivat Lockstedtin leirillä sotilaskouluun.

Pian tuli myös Aleksanterin vuoro lähteä.

Itse hän kertoo asiasta näin: *Opiskelutoveritani meni jatkuvasti Saksaan ja niin päätin minäkin lähteä. Menin silloisen päävärivärin Esko Riekin luokse ilmoittaen haluavani lähteä. Hän antoi minulle ohjeet matkustaa Keemiin ja ottamaan siellä yhteyden Kalle Hellforsin. — Niin tulin Keemiin, mutta kun tämä tapahtui aivan joulun alla, päätin matkustaa viettämään joulua kotiini Rovaniemelle. Saksaan lähdöstäni en tietenkään puhunut varhemmilleni mitään, sillä olisi voinut ymmärtävästi syntyä vaikeuksia. — Lähtiesinäni jälleen kotoani joulun jälkeen sainoin meneväni Ouluun voimistelukurssille. Viimeisinä sanoinaan äiti sanoi minulle: ”Koetahan tulla sieltä komeana poikana takaisin.” — Näitä sanoja muistelin monta kertaa Lockstedissa ja rintamalla. – Mahtoi olla äiti tyytyväinen, kun poika palasi aikanaan matkalta jääriupseerina.*

Pietari Aleksanteri Autti

että sotilaat taistelivat kiitosta ansaitsevalta tavalla ja että sen komentaja johti joukkojaan taitavasti. – Ylipäällikkö Mannerheimin päiväkäskyssä 1.3.1942 sanotaan mm. seuraavasti: *Eversti Autti on Itä-Karjalan taistelussa johtanut rykmenttiään taitavasti ja menestyksellisesti. Hän tunkeutui V:n kylään joukkojensa etumaisten osien mukana ja valtasi yllättäen kylän sekä tuhosi vahvistukseksi lähetetyn vihollisjoukon, jolloin itsekin joutui käyttämään konepistoolia. – Kiivaissa taiteiluissa hän osittain tuhosi, osittain löi hajalle vihollisvoimat ja jatkoi tarmokkaasti hyökkäystä siitä huolimatta, että selustaan oli jäänyt vihollisosastoja. Pimeydessä ja joukkojen väsymyksestä huolimatta hän hyökkäsi Petroskoihin avaten tien toiselta suunnalta eteneville joukoille.*

Aleksanteri Auttin rykmentissä oli Väinö Linnan ohella toinenkin vähemmän tunnetuksi jäänyt kirjailija M. O. Matilainen, joka myöskin on kirjoittanut rykmentin sota-toimista dokumenttikirjan nimeltään *Korpisoturit*. – Sen esipuheessa hän sanoo mm, seuraavasti: *Omistan tämän kirjan JR8:n pataljoonan sotilaille ja heidän omaisilleen. Vaikka armeijassa oli muitakin rykmenttejä, jotka olivat samanlaisissa olosuhteissa kuin JR8, rokenhin kuitenkin antaa teokselleni nimen Korpisoturit. Uskon, että me miehet sen ansaitsemme, mutta ennen muuta korpisoturin kunnianimi kuuluu Pietari Aleksanteri Auttille, komentajallemme, joka on jo pois keskuudestamme. Hänen päättäväinen, peloton ja jyrkevä olemuksensa valoi meihin sen lujisuuden, jota ilman me emme olisi voineet menestyksellisesti taistella.*

Pietari Aleksanteri Autti ylennettiin kenraalimajuriksi 1943, jolloin hän sai komentoonsa 4. divisioonan. Sitä hän johti menestyksellisesti asemastavaiheen aikana 1943–1944 sekä vetäytymisvaiheen aikana sodan loppuun saakka.

Sodan jälkeen Pietari Aleksanteri Autti oli 1944–1948 Peräpohjolan sotilasläänin komentajana Oulussa. Vuonna 1945 hän oli pidätettynä epäillynä asekätkentään. Kuolvassa P. A. Autti toimi 3. divisioonan komentajana 1948–1953. Kenraaliluutnantiksi ylentäminen tapahtui 1952 ja eläkkeelle siirtyminen armeijasta 1953.

Eläkevuosina tapahtui vielä muutto kotiseudulle Rovaniemelle omistamansa kirjakaupan johtajaksi. Aleksanteri Autti anoi kirkkovaltuustolta lupaa saada viimeinen leposijansa kirkon vieressä olevalla hautausmaalle, jossa hänen vanhempansa lepäävät sankarihaudan luona, kauniin sankaripatsaan takana. – Anomus ei kuitenkaan tuottanut tulosta, joten hänen tuhkanan on saanut paikan Helsingin Hietaniemen urnalehdossa.

Lauri Rufus Päiviö Autti

Isämme Lauri syntyi perheen esikoiseksi maaliskuun kahdeksantena päivänä 1924 Pietarsaarella. Isä Vilho oli opettaja samoin äiti Eeva. Myös Eevan vanhemmat Rufus ja Hanna Saikku omasivat vankan opettajataustan.

Pietarsaaresta muodostui isämme kotikaupunki. Siellä hän vietti lapsuutensa sekä koulu- ja nuoruusvuotensa. Pietarsaarella hän saattoi myös 100-vuotiaan äitinsä Eeva Auttin viimeiselle matkalleen vuonna 1997.

Isälle muodostui varmasti jo nuoruusvuosilta peräisin monia keskeisiä elämänarvoja, kuten perhekunnat ja sukyhytseis. Me tunnemme isämme Laurina, mutta tämän nimen hän otti käyttöön vasta 1940-luvun lopulla sekaannusten välttämiseksi. Suvussa isämme tunnetaan Päivionä. Parhaimmille kavereille ja serkuille hän oli Päpsi tähi Pävi. Pietarsaarella ei pidä myöskään unohtaa kuulumista suomenkieleiseen nuorisoon. Tätä perinnettä kunniakkaasti vaalittiin parhaana ja läheisimmän kaverin, Tapio-veljen, kanssa. – Laurin ollessa vasta 12-vuotias murhetoi toi Vilho-isän kuolema kesällä 1936, sekä myöhemmin Marjatta-siskon menehtyminen sairauteen jouluna 1944.

Koulunkäyntiin tuli pakollinen katkos, olihan maamme sodassa. Velvollisuudentunto ja nuori mieli vaikuttivat. Päämäärä oli selvä: Talvisodan aikana Lauri toimi kotijoukoissa sotilaspoikana ilmapalvonassa. Vapaaehtoisena hän pyrki jatkosotaan, mutta ikää ei ollut vielä tarpeeksi.

Sota jatkui ja ikää tuli lisää. Kutsunnat olivat 12.10.1942, jolloin vuoden 1924 ensimmäisellä vuosipuoliskolla syntyneet, tulivat ratsumiehetkin, ilmoittautuivat väkeen. Varusmiespalvelukseen astuttiin siten toisena sotavuonna noin 18 ja puolen vuoden iässä.

Sota-ajan palveluksensa isämme suoritti Jääkäripataljoona 6:ssa Karjalankannaksella

2. komppanian ryhmänjohtajana, ajoittain ihan etulinjassa. Osan rintamavastuusta hän hoiti Suomenlehdien rannikolla sekä Ahvenanmaalla ja kesäkuussa 1944 oli vuorossa paluu Karjalankannakselle. – Jokaiselle jääkäriille ensi kertaa vihollisen tulitukseen joutuminen oli mieleen pysyvästi painuva kokemus. Aluksi tuntui siltä, ettei kukaan selviäisi, mutta kaikkeen tottui ja turtui. – Yksityiskohtaisia isämme sotamuistoja on mukana Paavo Rintalan teoksessa Sotilaiden äänet (1966, 1975). –Seuraavassa on yksi kuvaus marssista Kannaksen teillä: *Tulimme marssien noin satakunta kilometriä Viipurin tuntumaan neljän päivän aikana. Huoltoa meillä ei sinä aikana ollut. Kun 14. päivän aamuna aamunteen sai, seuraavan kerran oli ruokailu Viipurin pohjoispuolella joko 18. tai 19. päivä kesäkuuta.Sadankunnan kilometrin marssi kolmessa päivässä kävi voimille. Jalat olivat märkinä. Saappaat hienä kantapäät ve-rille. Askel oli lopulta 20 sentti pituinen. Kun lepotauko tuli, oli työ ja tuska päästä ylös, ja marssi jatkui. ...Raskaasta marssista huolimatta komppaniamme pysyi koossa. Hiippareita ei ollut.*

Sotavuosiin oli sisältynyt välillä myös koulutusta. Isämme ja Jääkäripataljoona 6:n tiet erkanivat, kun hän 4.7.1944 sai komennuksen ja siirtyi upseerioppilaaksi 1. komppaniaan Upseerikouluussa. Siten isämme ei ollut mukana enää Ilomantsin taisteluissa, eikä

ISÄLLE, Lauri Rufus Päiviö Auttille 8.3.1924 - 28.11.2004

(Lyhennelmä muistotilaisuuden puheesta 18.12.2004)

Lutikkavaarassa, jonka tapahtumat vaikuttivat voimakkaasti häneen. Komennukseen liittyi niin monia yhteensattumia, varsinkin isämme tilalla olleen rintamatoverin kaatuminen.

Kuten historiankirjat kertovat, välirauha solmittiin Moskovassa syyskuussa 1944.

Upseerikoulusta isämme siirtyi kokelaaksi 5. komppaniaan Jalkaväkirykmentti 6:een. Kotiuttaminen ja siirto reserviin tapahtui 3.3.1945 palvelusajan kestätyä 2 vuotta 4 kuukautta ja 6 päivää. – Lukio oli jäänyt kesken sodan vuoksi, mutta ylioppilaslakin isämme painoi päähänsä Pietarsaaren suomalaisessa yhteiskoulussa kesällä 1946.

Lopulta päämääräksi tuli Maasotakoulu ja siellä tammikuussa 1947 aloitettu 29. kadettikurssi, jonka kuopus isämme oli. Kurssin päätyttyä tapahtui nimittäminen puolustuslaitoksen vänrikin virkaan 18.12.1948 (56 vuotta myöhemmin tuo päivä oli hänen hautajaispäivänsä). – Isän ammattisotilaan ja upseerin ura oli lahtenyt hyvin käyntiin.

Tehtävät ja ylennykset 1950- ja 1960-luvuilla seurasivat toinen toistaan

Vaikka isämme ammattina olikin sotilas, toimi hän suuren osan tuosta ajasta opettajana - tässäkin suvun perinteitä noudattaen. Oppiaineet olivat vain hieman toisenlaisia kuin vanhemmilla - kuten sotakattiikka Kadettikoulussa.

Vuosikymmen alkoi luutnanttina Santa-haminassa, jatkui kapteenina ja kouluttajana Haminassa vuoteen 1957. Vuorossa oli paluu Helsingiin ja opiskelemaan Sotakorkeakouluun, josta hän valmistui 1959, sitten opetusupseeriksi Kadettikouluun. – 1950-luvulla synnyimme myös me lapset - ensin kolme poikaa, sitten kaksi tyttöä.

Nimitys majuriksi tapahtui itsenäisyyspäivänä vuonna 1962 ja samalla siirtyminen Päaesikuntaan ensin toimistoesiupseeriksi, sitten Operatiivisen toimiston esiupseeriksi. – Vuonna 1968 tapahtui nimittäminen everstiluutnantiksi ja siirto Kainuun Prikaa-tiin, Kajaaniin, ensin I pataljoonan komenta-jaksi sitten esikuntapäälliköksi.

Kesäkuussa 1972 komentotie kulki takaisin etelään Esiupseerikurssin johtajaksi Taistelukouluun Tuusulaan. Vuoden 1974 itsenäisyyspäivänä isämme nimettiin everstiksi ja heti vuoden 1975 alusta hän aloitti prikaatinkomentajana Karjalan Prikaatissa Vekaranjärvellä.

Kiireen ja kovan työtahdin hintana oli joutuminen lähelle Tuonelan portteja. Vaikeasta sydäninfarktista toipumisen jälkeen olikin edessä jääminen eläkkeelle vuoden 1980 alussa. – Ammattisotilaana Laurin ta-voite oli tulla kenraaliksi, hoitiihan hän Taistelukouluussa tehtäväänsä erittäin menestyk-sekkäästi. Mutta, terveyden pettäminen esti tavoitteen toteutumisen.

Oli tullut aika lopettaa komennusmiehen reissaamiset ja eläkepäivien kodiksi tuli Kouvolan Viitakumpu, jossa isämme ja Eila asus-tivat aina vuoden 2004 kevääseen saakka.

Elämänmyönteisyydellä sekä uusilla haas-teilla ja tavoitteilla elämä jatkui kiireisenä eläkeläisenä. Olihan perhekuntaan syntynyt ensimmäinen lapsenlapsikin, Mervi.

Varsinaista omista sotakokemuksistaan isämme ja ukkimme ei ole meille lapsilleen ja lapsenlapsilleen kertonut. Oikeastaan ker-tomukset ovat olleet pikemmin historiaan liittyviä. Historia - ei yksistään sotahistoria - olivat isällemme hyvin läheisiä asioita - yhdistettynä filosofiaan. Siksi onkin helppo ymmärtää hänen lausumaansa: Asiat ovat

todella huonosti, kun sotilaat joutuvat lähte-mään selvittämään niitä aseilla. Tällaisiinkin tilanteisiin on kuitenkin varauduttava.

Samalla kun muistelen isämme sodanai-kaisia vaiheita, on se myös kiitos isälle ja kai-kille sotiemme veteraaneille. Vuosien varrella olemme oppineet entistä selvemmin ymmär-tämään, kuinka suuri asia ja lahja meillä on elää vapaassa isänmaassa.

Veteraanien asia kokonaisuutena, mutta varsinkin Jääkäripataljoona 6:n aseveljet ja pataljoonan perinnetyö herättävät isässämme suuria tunteita. Myös Jääkäripataljoona 8:n perinteisiin olemme saaneet läheisen koske-tuksen isämme kautta. Onhan kyseessä sot-iemme tunnetuin, vaikkakin Väinö Linnan kirjoittama Tuntematon sotilas ja sen myötä tuntemattoman joukko-osasto, eli Pietari Aleksanteri Auttin rykmentti.

Tapahtumien organisoinnit, järjestelyt ja aikataulutukset sujuivat eläkkeelläkin. Siitä rintataskussa olevat kynä ja kalenteri piti-vät huolen Ja merkintöjä kalenterissa riitti, tiedot mitä oli tapahtunut ja tapahtumassa. Armeijan minuuttiaikataulu oli jäänyt ve-riin. Asiat ja tapahtumat oli suunniteltava ja ennakoitava, täsmällisesti - tehtävä toimin-tasuunnitelma. Elämänhuumoria kuitenkin a-nohtamatta. – Kun muisteluissa jokin asia tai nimi ei heti tullut mieleen läisä tokaisi: Enpä viitsi nyt mainita. – Dementiaa vai ei? Ei, kertoi isä lääkärinkin sanoneen: Muistit-tehan tulla vastaanotollekin.

Suvun vaiheet olivat aina kiinnostaneet

On varhainen 1. adventtisunnuntiaamu marraskuun 28. päivä 2004. Puhelin soi. On pimeää. Puhelimessa on Jukka-veljeni. Kolme sanaa: Iskä lähti pois.

Ei yllättäen, äkkiä kuitenkin - hiljeni sy-dän.

Poissa oli isämme, poissa oli yli 50-vuoti-sen yhteisen tähtäleen puoliso, poissa lähei-nen veli, poissa ukkimme ja isoukkimme, poissa oli sukumme kunniajäsen, poissa so-taveteraani.

Oli tullut veteraanin viimeisen iltahuudon aika.

Ilari Autti

vanhin poikasi

Väitös-
tutkimus
Auttin
neideistä

työn yhtenä aikakauden naisammateista sairanhoidtajattarien, opettajattarien, postineitien ja piikojen rinnalla.

Pohtiessani niitä yhteiskunnallisia ja kulttuurisia reunaechoja, joiden mukaan eritoten ylä- ja keskiluokkaisten, porvariskulttuurin kuuluvien, naimattomien naisten oletettiin toimivan, painottui menneisyydessä eläneissä sukulaissainaisia ammatin lisäksi juuri heidän siviilisäätynsä. Laajennan sen neitikulttuuriksi kaikkine mahdollisuuksineen mutta myös siihen kohdistuvine vastustuksineen. Positiivisimmillaan neitikulttuuri avasi naisten mahdollisuuksia riippumattomuuteen itsেমääräämisöikeuteen. Naisten naimatomuuden yhteydessä voi puhua moniulotteista käsitteestä vapaus - joka tosin oli diskurssien rajaamaa ja säätelämää. Neitikulttuurissa elävät olivat välitilassa, joka piti sisällään monia uusia toiminnan tiloja, myös vastarinnan, mahdollisuuksia.

Auttin neidit olivat niin kutsuttuja uusia naisia, ja heidän valokuvistaan välittyvät viestit purkavat pohjoiseen yleisesti liitettyä käsitystä perifeerisyyttä ja takapajuisuudesta. Ne haastavat ja täydentävät kuvaa pohjoisen keskuksen kulttuurista. Paikallisesti kuvat purkavat Lapin sodan kollektiiviseen muistiin piirtämiä ikonisia kliseitä, menneisyyden näkemistä ahdistavina raunioina.

Mervi Autti

Esa Autti

Esa Autti 2.12.1939 - 18.5.2010

ten tapaan kutsun astua palvelukseen. Hyvin pian Vieno jäi venäläisten sotavangiksi eikä koskaan palannut takaisin kotiin. Isänsä surullista kohtaloa Esa pohdiskeli läpi oman elämänsä.

Esan äidin, Armiidan, oli nyt mentävä eteenpäin viiden pienen lapsensa kanssa. Toimeentulo oli saatava pientä peltoitilkkua viljelemällä ja muutamaa lehmää pitämällä. Puute oli jatkuvana vierasaana.

Lapin sodan aikana myös Esa oli äitinsä ja veljiensä kanssa Ruotsissa evakossa. Ennen evakkoon lähtöä Esa oli piilottanut läheisen tien siltarumpuun Auttin neideiltä lahjaksi saamansa potkulaudan. Esa muisteli usein, kuinka hän evakosta kotiin palattuaan ensimmäisenä meni tarkistamaan, oliko potkulauta vielä tallessa. Riemu oli pienen pojan mielessä suuri, kun potkulauta löytyi siltarummusta aivan ehjänä.

Esa menestyi kansakoulussa hyvin, ja opettaja kannusti häntä jatkamaan opiskeluaan. Neljäntoista vuoden ikäisenä Esa lähti opiskelemaan sotaorvoille tarkoitettua puutarhakouluun Järvenpäähän. Siellä hän sai

tilaisuuden toimia säveltämestari Sibeliuksen renkinä ja tuoda hänelle Lapin tuliaisina itse ampumansa teeren. Tämä tapahtuma oli jäänyt tärkeänä muistona nuoren pojan mieleen. Asepalveluksen Esa suoritti Oulussa, ja 19-vuotiaana hän jatkoi opiskeluaan Mustialan maatalousoppilaitoksessa, josta hän valmistui agrologiksi.

Avioliiton Esa solmi vuonna 1960 Rovaniemen Viirinkylästä kotoisin olevan Raili Tennilän kanssa. Nuori perhe kasvoi pian kahdella poikalapsella: Tapio syntyi vuonna 1961 ja Jari vuonna 1963. Perhe liikkui Esan työn mukana ympäri Pohjois-Suomea. Tutuksi tulivat niin Kemijärvi, Kittilä kuin Sodankyläkin. Kittilässä ja Sodankylässä Esa toimi Säästöpankin johtajana. Erityisen mielluisana ja antoisana työnä tuntui olleen maatalousneuvojan toimi Kittilässä.

Vuonna 1972 Esa valittiin Muhoksen Säästöpankin toimitusjohtajaksi. Työ pankissa kesti aina 1990-luvun alkuun, jolloin hän jäi sairauseläkkeelle suhteellisen nuorella iällä. Eläkepäivät olivat kuitenkin työntäyteisiä: Muhoksen kunnanvaltuustossa ja -hallituk-

oikeudenmukainen.

Joskus ihmisiltä kysytään: jos olisit kasvi, mikä kasvi olisit? Eevasta vastaisin arvelmatta: kataja. Pieni ja sitkeä. Taipuu ja taipuu vastuksen alla vaan ei taitu. Sellainen Eeva oli; tunnollinen, täsmällinen ja perusteellinen, joskus ehkä liiankin tunnollinen. Nykyisen tehometsätalouden aikaan katajat alkavat olla harvinaisia kasveja. Niin alkavat olla harvinaisia Eevan kaltaiset ihmisetkin. Sellaiset, jotka valittamatta kantavat osansa, sellaiset, jotka pyyteettömästi osaavat pitää huolta toisista.

Eevalta me nuoremmat opimme ennen kaikkea yhteisvastuullisuutta. Sitä että on tärkeää pitää huolta lähimmäisistään, tehdä sitä mitä osaa, olla avuksi siinä missä taitaa. Eeva osasi olla avuksi, eikä tehnyt siitä numeroa. Yhdessä sisarensa Leenan kanssa he hoitivat ja saattoivat viimeiseen lepoon monia läheisiään. Yhtä lailla he olivat apuna ristiäisissä, marjankeruussa, rakennustalkoissa, potunostossa, missä milloinkin tarvittiin.

Eeva, rakas sisaremmе, tätimme ja isätätimme, nukkui pois vuoden 2007 loppi-aisiltana Rovaniemellä vaikean sairauden murtamana. Hänen muistojuhlaansa vietettiin perinteikkäässä Alaruokasen talossa 20.1.2007.

Hannele Autti, Eevan veljentytär

sessä toimiminen jatkui vielä useiden vuosien ajan. Esalle myönnettiin myös kunnallisuenuoksen arvo.

Kesäpaikka Oulujärvellä, Manamansalossa, tarjosi hienon rentoutumipaikan. Kesä-mökin monivuotista päiväkirjaa Esa täytteli ahkerasti. Humoristisia ja väliin hieman satiirisiakin kirjoituksia on ollut ilo meidän perheenjäsenen lukea. Eläkkeellä ollessa oli myös aina aikaa hoitaa lastulapsia, joiden kanssa on poimittu puolukoita, nostettu perunoitа, käyty kalassa ja laskettu mäkeä. Myös penkkiurheilu ja jänismetsästys olivat mieluisia ajanviettotapoja. Sukurakkaana ihmisenä Esa osallistui aktiivisesti Auttin seururan toimintaan.

Viime vuosina Esan terveys alkoi horjua. Tuli selittämättömiä päänsärkyjä, tasapaino- vaikeuksia ja liikkumishankaluuksia. Viimein diagnoosiksi varmistui PSP-tauti, johon ei parantavaa hoitoa ole. Tauti eteni, ja viimeiset puoli vuotta elämästään Esa joutuikin viettämään sairaalahoidossa. Sairauteensa Esa suhtautui tyynesti ja nöyrän hyväksyväs-ti. Esa tunsi saaneensa elää hyvän ja monivi-vahteisen elämän.

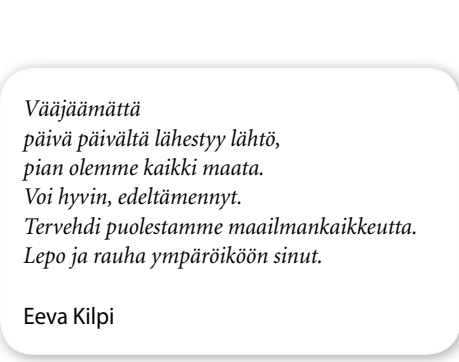
Työasiansa ja kunnan luottamustoimet Esa hoiti jämäkästi ja esimiehenä hän oli varmasti vaativia. Läheisilleen Esa näyttäytyi kuitenkin herkkänä, hellänä ja rakastavana miehenä, isänä ja äijinä.

Tapio Autti

Tapio Autti

Eeva Elisabet Autti

Tapio Autti

Lyyli Aleksandra Autti 28.11.1898-24.11.1950

► perheen pojista nuorin, hänen syntymästähän tuli kuluneeksi 100 vuotta kolme vuotta sitten, jolloin vietimme sukujuhlaa ensimmäisen kerran. Vahva isänmaallinen henki oli perheen jokaisessa lapsessa, näin muistelee jokainen, olipa muistelijana sitten sukulai-nen tai vieras.

Yrittämisen henki periytyi myös pojista vanhimpaan, iso-isääni Kalle Auttiin, joka perusti Rovaniemelle limonaadi- ja kalja-tehtaan 1900-luvun alussa. Kaljatehdas si-jaitsi nykyisen hotellі Pohjanhovin lisäksiiven paikalla. Martti Autti muistelee, että tiilestä tehdyn tehtaan piipussa oli vuosiluku 1914. Tehdas purettiin 1970-luvun alussa, jolloin Lapin Kulta lopetti toimintansa samoissa tiloissa. Kaljatehtaassa toimi myös yleinen sauna, jossa oli omat osastot niin tilausau-nalle kuin miesten ja naisten saunalle. Jokai-nen sauna oli kookas ja avara. Tarina kertoo, kuinka jätkä savotoilta pillussin kanssa kir-konkylälle tullessaan kävivät ensin ostamassa uudet kamppet ja painuivat sitten yleiseen saunaan. Pois tullessaan he nakkasivat van-hat vaatteet Kemijoen törmälle. Jos kaikki rahat oli pelattu loman loputtua, kävi joskus niininkin, että vanhat vaatteet oli haettava ta-kaisin joen törmältä.

Kalle Autti rakensi ison talon Viirinkylään Kemijoen rantatörmälle, jossa oli suuret viljelysmaat. Tuohon aikaan vuosisadan alussa saatiin Kemioesta paljon lohta. Ker-rotaankin, että palvelusväellä Ala-Koivulan palkattaessa oli usein ehtona se, ettei talossa syötäisi ihan joka päivä lohta. Kalle Autti oli hyvin nopeaotteinen mies, eräs talon pii-oista, Iida Asikainen, muisteli usein talon isäntää, kuinka tämä oli hoppuuttanut häntä hitaam-man sorttista kehoittamalla ” juokse sie lita välillä”. Kalle ja Siina Auttin perheeseen syn-tyi neljä poikaa ja kolme tyttöä, joista työis-tä kaksi kuoli jo pienenä. Edesmennyt isäni Lauri Autti muisteli usein lapsuuttaan Ala-Koivulassa, kuinka siihen aikaan harvinaisen herkku, limonaadi, maistui linsakellarin ka-tolla.

Kun liikenne ylimaihin vilkastui, auto-jen valtakausi alkoi liikenteessä. Kalle Autti omisti yhden ensimmäisistä autoista Ro-vaniemellä. Vuonna 1910 Rovaniemeltä oli alkanut matkustajaliikenne Viirinkylään, ensin Viiri -nimisellä laivalla. Tällä laivalla osoittautui kuitenkin olevan vaikeuksia ma-talissa vesissä ja laivayhtiö tilasi tästä syystä toisen laivan, Vanttaus -nimisen. Viirin reitti, Rovaniemen kirkonkylästä Vanttauskoskelle oli Suomen sisävesien reiteistä ehkä vaikein monien koskien vuoksi, reitin ainutlaatuinen kauneus kyllä tunnettiin, mutta turistireitiksi se ei ehtinyt kehittyä.

1930-luvun alus-sa Kalle Autti teki konkurssin ja Ala-Koivulan tila myytiin pakkohuutokaupassa. Tuo pakkohuuto-kauppa on täytynyt olla todellinen trage-dia. Kalle Auttin van-himman pojan, Vie-non poika Esko Autti muistaa, kuinka hän vain parivuotiaana seisoі Ala-Koivulan keittiön pöydällä, josta seurasi pakkohuutokauppaa, jossa kaikki naiset olivat vain itkeneet. Kalle Autti kuoli tapanin-päivänä 1931.

Kalle ja Siina Aut-tin ainut tytär, Elsa, avioitui vuonna 1928 lakitieteen ylioppilas Eino Turusen kans-sa. Perheeseen syntyi yksi lapsi, Annikki, joka 10-vuotiaana kirjoittaa tammi-kuussa 1940 evakko-matkaltaan Ruotsista isälleni mm. näin: ”Rakas Eno, minä olen

muistanut teitä monesti Alpo-enon kanssa. Täällä on vähän tuhkuria liikkeellä, mutta ei minussa ole vielä ollut. Tämä on suuri talo, täällä on 18 lehmää, enkä minä pelkää lento-koneitakaan. Täällä on seitsemän evakuoitua ja yksi helsinkiläinen herrasväki.”

Annikki kuoli vain 17-vuotiaana pudot-tuaan motoripyörän päältä ollessaan jou-lulomalla Ruotsissa evakkoperheen luona. Kerrotaan, ettei Elsa koskaan toipunut tyt-tärensä traagisesta kuolemasta, hän eli vain vajaa kaksi vuotta Annikin kuoleman jäl-keen. Kirjeessään sisarelleen Hanna Auttille Lyyli Autti kirjoittaa elokuussa 1949: ”Hanna hyvä, kuten jo sähkösanomasta sait tietää, on Elsa poissa tästä maailmasta. Kyllä hän nyt on onnellinen, kun on Annikin tavannut, jota hän niin sydämensä pohjasta suri. Näin ika-vää meille täällä kuuluu. Olemme kuin löytyjä kaiken tämän edessä. Elsan kohtalon kello löi ja se löi minua huoneessani. Se kello lyö kerran meille kaikille. Uskon, että siellä joskus kaikin toisemme kohtaamme. Onhan ihanaa, että siellä meillä on vastaanottajia, Elsakin jo siellä on. Tänään laskettiin Elsan maallinen maja haudan lepoon. Siunauksen jälkeen saattová-ki käveli III:lle hautausmaalle, arkuu vietien hevosella. Seppelaitä oli paljon, lääninhalli-tuksen seppelien laski maaherra. Surutalossa oli lähes 100 henkeä, hyvin kaikki kävi ja riitti kaikkea. Lähetän sinulle pienen pullapaketin, tällaisia tarjouksia leivoimme Pullilan pirtissä. Sen teimme rakkaudella.” Elsan puoliso, Eino Turunen, kuoli vuonna 1968.

Vaikka koti, Ala-Koivula, oli menetetty pakkohuutokaupassa, elämä jatkui. Siina Autti osti talon kirkonkylästä ja alkoi myydä jäätelöä kirkonkylän keskustassa. Kalle ja Siina Auttin vanhin poika, Vieno, muutti Ala-Koivulasta perheineen 10 kilometrin päähän Alajärvelle. Vieno kirjoittaa helmikuussa 1935 äidilleen: ”Rakas Äiti, kyllä se totta on, että semmoinen mies ei täällä tule toimeen, joka ajattelee, miten helpoimmin pääsee, sillä täällä pitää painaa olan takaa. Mukava täällä on asua, en muuttais millään sinne kauppa-laan asumaan. Pojat viihtyvät hyvin, ajoimme tänään Eskon kanssa hankia, vaikka oli sun-nuntaipäivä, ei täällä tule kysymykseen, mikä päivä se on viikosta. Jännäähän täällä on asua, kun tähän pikkuiseen mökkiin asettuu levol-le, niin tuntuu turvalliselta, vaikka ulkona on hyinen musta ja pimeys, ja lämmin tämä vain on, ei täällä palele. Terveenä me olemme kaik-ki olleet, pojillakaan ei ole yskää enää. Sehän oli mukava, kun saitte sen jäätelöhomman, saapihan siinäki jonku markan kiinni ja nyt-hän teillä jo onkin kokemusta niin, että se hy-vin käyttää.”

Vieno Autti katosi talvisodassa joulukuus-sa 1939, hänet siunattiin kentälle jääneenä ja hänen muistolaattansa on Rovaniemen san-karihautausmaalla. Perheen viidestä pojasta nuorin eli sukuneuvostomme puheenjoh-taja Esa oli vain kahden viikon ikäinen isänsä kadottua. Kalle Auttin pojista myös Alpo kaatui talvisodassa vuonna 1941 ja on saanut viimeisen leposijansa Rovaniemen sankari-hautausmaalla.

Maria oli ainut perheen viidestä tyt-tärestä, joka avioitui. Hän meni naimisiin vuonna 1909 Viljami Kaltion kanssa, joka toimi rakennusmestarina. Juho-Aapon ty-töistä Lyyli piti valokuvaamoа kirkonkylässä. Maaliskuussa 1943 hän kirjoittaa sisarelleen Hannalle: ”Hanna hyvä, tuhannet kiitokset lähettämästäi voista ja korvikkeesta. Lähden taas käymään Helsingissä, minulla on asioita ja aion mennä valokuvausliiton vuosikokouk-seen. Samalla reissulla käyn myös oikein hen-kilökohtaisesti kysymässä siitä sotavahinkokor-vausta, sittenpä selviää sekіn. Totta se sotakin joskus loppuu, ja silloin tarvitsee uusia oppeja, sillä vaatimukset tulevat vain suuremmiksi. Sunnuntaina menen lottakokemukselle vaa-rana. Marianpäivänä on täällä oikein talviki-saat, minulla oli tietenkin komennus korvike-keiton ja menisin tietenkin, mutta olen silloin Helsingissä.”

Siina Autti kuoli vuonna 1945. Lyyli Autti kirjoittaa veljensä vaimon kuolemasta kir-jeessään sisarelleen Hannalle: ”Eilen saat-telimme Siinan haudan lepoon. Paljon oli saattojoukkoa, enempi sukulaisia. Tuhannet kiitokset Sinulle, että toimitit me seppeleet, emme olisi täällä saaneetkaan yhtään ainoaa elävää kukkaa. Elsa ja Marketta olivat lei-poonne oikein hyvät pullat ja yksi ja toinen toi kakun tullessaan. Luonnollisesti oikeaa kah-via juotiin. Omassa makasiinissa Siina oli ja hakomaja omalla pihalla, jonka kautta saat-tojoukko lähti hautuumaalle. Henkilöauto ja linjuri oli täynnä väkeä. Pastori Seppänen puhui oikein kauniisti Siinalle, sievä kukka-kumpu jäi, siellä lepää ahkera ihminen, vahva sydän. Kyllä hän oli aina meille ystävällinen, sen olen sanonut hänen eläissään, sen tahdon aina sanoa.”

Juho-Aapon ja Auroora Elisabetin pojis-ta Yrjö kuoli vapaussodassa maaliskuussa 1918. Perheen toiseksi vanhin poika, Heikki, muutti Venäjälle ja asui myös vähän aikaa Amerikassa, mutta palasi takaisin Venäjälle, jossa on saanut kohtalonsa. Teodor Autti oli perheen kolmanneksi vanhin poika. Hän toi-mi metsätyönjohtajana, oli innokas suojelus-

kuntalainen ja hyvin urheiluhenkinen. Hän harrasti ampuhahiihtoa. Teodor ja Aino Auttin perheeseen syntyi kolme poikaa: Yrjö, Eero ja Jorma. Teodor Autti kuoli vuonna 1964.

Lyyli Autti oli innokas kukkien kasvatta-ja. Lyyli lähettää huhtikuussa 1946 kortin: ”Hanna hyvä, saisitko sieltä orvokin siemeniä, Helsingistä ostin siemeniä, vaan en saanut or-vokkeja, kaksi pussia leijonankitoja siä myös kaunis, kun vaan nyt jotain kukkia saisi ja pane hinta mukaan – muuten lähetän takai-sin. Meillä on ollut ihana kevätpäivä. Aleksan-teri oli täällä kolme päivää, hän järjestää sitä kirjakaupparakkiansa, Kauko on kirjoitta-nut ylioppilaaksi, tänään on ollut viimeinen kirjoitus. Saa nähdä, kuinka hänellä on men-nyt, kuukauden kuluttua saadaan tietää tu-lokset.”

Edelleen vuodelta 1946 olevassa kirjeessä Lyyli kirjoittaa sisarelleen: ”Amerikasta tuli kaksi päivää sitten kahvipaketti Maijalle. Se sisälsi 1,5 kg hyvää kahvia oikein juotetuissa purkeissa ja riisiä myös, monenlaista saippuaa ja lankarullia. On meillä ollut iloa kerrakseen. Amerikkaan kirjoitimme mekin Fiinan kanssa, kiitimme ja siunasimme iloiset antajat. Fiina aloitti kirjeen ”rakkaat Betty ja Robert, minä sentään ”Mrs ja Mr Higgs.”

Vuonna 1948 päivätyssä kirjeessään Lyyli kirjoittaa: ”Tukholman matka on tehty, kä-vimme kahdessa suuressa valokuvaamossa. Se oli siitä opiskelua. Mutta olenpa seilannut Mäläriläkin ja kuninkaanlinnan ohі kiijui-me useasti. Ikävän näköinen se päälle päin oli. Laivamatka meni onnellisesti myös. Ja lentä-mällä tulin Helsingistä. Se se vasta reissu oli. Nopeasti ja vaivattomasti se tuo. Matkustaisin aina ilmojen halki, jos vain kannataisi.”

Kahta vuotta ennen kuolemaansa Lyyli Autti oli hyvin sairas. Hän kirjoittaa marras-kuussa 1948: ”Perjantaina kävin sitten lääkä-riissä. Vahvistavia lääkkeitä sain jälleen. Kyllä sain ankarat lääkärkset, kuinka pitäää olla. Sukretien käski polttaa, vaan sanoin hänelle, sitä en tee. Meillä on täällä hyvin pitkällinen syksy ja jäät ovat uudelleen särkenet tuota siltareuhkaa, että ajoneuvoilla ei saa sillan yli kulkea. Yötä ja päiviää taas korjataan sitä ja jättä tulee uhkaavina aina vaan. Joka päivä ja yö niitä ammutaan myös.”

Kesällä 1950 Lyyli kirjoittaa: ”Lauantaina laitoin vanhempien haudan kuntoon ja keski-viikkona menen III:lle hautausmaalle. Tänään muuttajin peruna pihalla ja niin ruvetaan ju-hannusta odottamaan. Kaikki on siivottu, siitä on oikein hyvä mieli. Eilalle laitau juhannuk-seksi paketin. Olisi kauhean hauskaa, jos hän olisi täällä. Minulla on uusi netti valokuva-mossa ja ajattella, hän hörppi kahvia juodes-saan. On se vaan ihme, että helsinkiläisetkin niin tekevät. Yötä on paljon, olemme joskus myöhäiseenkin täällä työssä. On ihana asia, että on työtä. Ei tule monesti käytyä Tildaa katsomassa kunnalliskodissa. On se lohdullis-ta tietää, että on niinkin hyvä paikka, minne voi vanhana ja työkyvyttömänä mennä, jos ei muuta paikkaa ole. Parempi kuitenkin kuin kenenkään sukulaisen luona.” Lyyli Autti kuo-li joulukuussa 1950 valokuvaamossaan työ-pöytänsä ääreen.

Lyyli Autti oli hyvin tärkeä ihminen kai-kille sisaruspoimiseen. Maria Kaltio kirjoittaa sisarensa poimisestaan: ”Kyllä se Lyylin meno jätti niin suuren aukon, tuntuu, että sitä mi-kään ei korvaa. Minäkin tahdoin aivan uupua siihen ajatukseen, että Lyyli on poissa. Aina yölläkin, kun heräsin, niin heti valtasi mielen ajatus, että ei näe koskaan enää Lyyliä.”

Sisaruskista Hanna saavutti korkeimman iän ja kuoli 95-vuotiaana, hän toimi emä-nöitsijänä Tainionkosken upseerikerholla. Kreeta Autti vastasi majatalon pidosta ja oli luonteeltaan tomera. Kerrotaan, ettei taloon majoitettu ihan ketä tahansa. Kreeta Autti kuoli tammikuussa 1930. Aura Autti opiskeli sairaanhoitajaksi ja työskenteli mm. Muuro-lan sairaalassa, myöhemmin Etelä-Suomessa. Hän kuoli lentävään keuhkotautiin syyskuus-sa 1941. Kaikki neljä sisarusta ovat saaneet viimeisen leposijansa samasta sukuhaudasta.

Päivi Autti

Aloitekykyä, tarmoa ja hir-veää ahkeruutta täällä tarvi-taan, se on harvalla helppoa. Jos on terve ja taitaa alansa hyvin, niin luulen sellaisten parhaiten tässä maailmassa pärjäävän. Ota elämä vastaan sellaisena kuin se annetaan.

Näin kirjoitti Lyyli Autti 1940-lu-vulla kirjeessään sisarelleen. Nuo sanat kuvaavat sitä lujaа, periki-siantamatonta henkeä, jota tarvittiin silloin kaikkien muutosten keskellä.

Kun nyt muistelemme sukumme elämä-nvaihteita Rovaniemellä Juho-Aapon sukuhaa-ran osalta, meidän on palattava ensin tänne Auttinkylään. Sukumme esi-isän ja -äidin,

Otteita toisessa sukujuhlassa 27.7.1996 esitetystä valokuvaesittelystä

Juhon ja Kaisan, vanhimman pojan Juho-Heikin pojat Juho-Aapo ja Pekka olivat kovia poromiehiä ja kulkiivat poromietissä kah-javellä Kalliosalmen palkisessa. Kemijärveltä löytyivät myös molemmille pojille vaimot, Kalliosalmen sisarusket, Auroora Elisabet ja Kaisa Maria.

Kun Auttinkylä ei enää voinut tarjota elin-mahdollisuuksia, niin pojista Juho-Aapo ja vaimonsa Auroora Elisabet lähtivät vapaaeh-toisesti Rovaniemelle 1880-luvulla. He asui-vat ensin Saarenkylän puolella, josta muutti-vat kirkonkylän keskustaan. Juho-Aapo osti entisen nuorisoseuranantalon sen jouduttua

maksuvaikeuksiin. Hän perusti tukku- ja vä-lityskaupan ja toimi eräänlaisena tukkumyy-jänä, joka välitti tavaraa pikkukaupoille ja kävi ostamassa tavaraa jopa Pietarista saakka. Juho-Aapo oli lyhyt ja tanakka, vakavamieli-nen mies, jolla sanotaan olleen niin sanottu ’karttuva käsi’, hyvä vaisto liiketoimintaan ja hän oli hyvin nuuka. Tämän lisäksi hänellä oli hyvä luotto pankkiin. Näin muistelee ko-tiseutuneuvos Martti Autti Juho-Aapoа.

1800-luvun loppu oli Rovaniemellä vil-kasta kauppojen perustamisaikaa, joka liittyi ns. toiseen savottakauteen. Vain kirkonkyläs-sä oli merkittäviä kauppoja, syrjäkylillä oli ti-

laa vielä kulkukauppiaille. Viime vuosisadan lopulla Rovaniemellä oli 13 kauppaа. Ro-vaniemen taluselämän elpymiseen 1800-lu-vun lopulla kuului myös pankkitoiminnan alkaminen. Juho-Aapo Autti oli myös perus-tamassa Rovaniemen Säästöpankkia ja toimi kunnallislautakunnan esimiehenä vuosina 1903-1905. Sen lisäksi hän oli yksi Rovanie-men Rauhanyhdistyksen perustajajäseniä. Juho-Aapo Autti kuoli huhtikuussa 1921 ja vaimonsa Auroora helmikuussa 1923.

Juho-Aapo ja Auroora Auttin perheeseen syntyi 13 lasta, joista kolme kuoli jo pienenä. Jääkärikenraali Pietari Aleksanteri Autti oli

►

Elsa Auttin ja Eino Turusen häät Ala-Koivulassa 2.9.1928. Kuvassa vasemmalta veljekset Lauri, Valtteri, Alpo ja Vieno Autti, sisarensa Elsa Autti ja Eino Turunen sekä vanhemmat Siina ja Kalle Autti.

Auttin suvun vaihteita Auttissa

Tiivistelmä 1. sukujuhlan esitelmästä 7.8.1993

Auttin suvun kotipaikka on Rovaniemen Kemijokivarren Auttissa (kartta 1). Suvun kantahenkilöiksi määritellyt Juho ja Kaisa Oikarainen muuttivat kolmen poikansa kanssa vuonna 1843 Auttiin Posion Aholasta. Sukututkimusten perusteella tiedetään, että miespuolinen esi-isä Heikki Antinpoika on muuttanut vuonna 1754 Rovaniemen Oikaraiselta Kuusamoon. Esittäien kautta sukulinjat menevät osittain kuusamolaisiin sukuihin, joissa on pieni osa myös pappisuvun jälkeläisiä. Kuitenkin Auttin suvun taustaa on pidettävä pohjoisena ja talonpoikaisena. Saamelaisyhteyksiä suvussa ei ole.

Esivanhempien Juhon ja Kaisan pojista suku on jatkunut kolmena haarana. Suku muodostuu Juhon, Antin ja Simo Pekan jälkeläisistä.

Suvun asuinpaikat

Suvun vanhin asuinpaikka on siis Autti, noin 75 kilometriä Rovaniemen keskustasta Kuusamoon. Esivanhemkat eivät perustaneet uutta tilaa, vaan tulivat asumaan tuolloin pieneen kylään, valmiiseen talon. Ajan myötä tilaa jaettiin useampaan osaan. Isojakotoimitus kylässä tehtiin vuonna 1876. Pojista Juho asui vanhaa kantapaikkaa, Antti vävyinä naapuria Ingeröistä ja nuorin Simo Pekka rakensi oman talonsa Uusi-Auttin todennäköisesti 1880-luvulla. Simo Pekan vanhin poika Heikki jäi asumaan kotitaloonsa ja Pekka rakensi oman talonsa Harju-Auttin vuonna 1906. Toiseen maailmansotaan mennessä sukua asui Auttissa kaikkiaan kahdeksassa talossa.

Auttin suvun siirtymisen muualle aloittivat Juhon sukuhaaran edustajat 1900-luvun alussa. Vanhasta kantapaikasta Juho Aapo, kantaisän pojanpoika, siirtyi perheineen Rovaniemen silloiseen kirkonkylään. Hän ryhtyi kauppiaksi. Talo sijaitsi nykyisen

Kuva: Lyyli Autti (1920-luvulla).

Valtakadun varrella. Juhon Aapon jälkeläisistä osa asui kotonaan toiseen maailmasotaan asti. Osa heistä asui muualla silloisen Rovaniemen kauppalan alueella, osa muutti jo muualle.

Vanttauskoskelle, noin 20 kilometriä Auttista Rovaniemelle päin, sukua siirtyi myös 1900-luvun alussa. Pekka Autti, hankin Juhon sukuhaarasta, muutti perheineen Törmäsen kruununtorppaan. Tilaa jatkoivat hänen poikansa Väinö ja Kalle. Talot sijaitsivat nykyisen Vanttauskosken voimalaitoksen yläpuolella. Nykyisin tästä sukuhaarasta kukaan ei vakituisesti asu paikalla.

Edellisten lisäksi Kemijokivarren Viirinkylä voidaan laskea suvun asuinpaikaksi. Kauppiaana toimineen Juho Aapon pojalla Kallella oli siellä ennen toista maailmansotaa Koivulan maatilaa. Lisäksi Kallen poika Vieno perusti 1930-luvulla tilan Vanttausjärvelle.

Edellä olevia voidaan siis pitää suvun vanhimpina asuinpaikkoina. Luonnollista on, että jo 1920-luvulta lähtien suvun jäseniä on siirtynyt eri puolille Suomea. Rovaniemi on kuitenkin pysynyt useimpien asuinpaikkana. Niinpä sukuseuran säännöissä suvun kotipaikaksi on määritelty Rovaniemi. – Toisena keskeyttymänä voidaan nykyisin pitää myös Helsingin seutua.

Toisen maailmansodan aika vaikutti ratkaisevasti suvun jäsenten elämään. Erityisen tuntuva oli Lapin sodan (1944–1945) vaikutus. Miehet olivat rintamalla ja siviiliväki karjoiineen evakuoitiin pääasiassa Ruotsiin. Palaaaja odottivat tuhon jäljet. Auttissa suvun asuinpaikoista oli jäänyt palamatta vain Harju-Auttin talot. Rovaniemen kauppalassa tuho oli kohdannut melkein kaikkia suvun asuinpaikkoja. Elämä oli siis aloitettava alusta. Esimerkiksi Auttiin suvun vanhimmalle asuinpaikalle ei rakentanut enää kukaan.

Sukunimet

Suvun nimiä Autti, Uusi-Autti ja Harju-Autti en käsittele tässä yhteydessä. Niistä on tietoja sukuseuran kotisivuilla ja esimäosessä juhlassa jaetussa sukutietokansiossa. – Nimen alkuperänähän on saamelaisperäinen rotkoa ja laaksoa tarkoittava sana, maantieteellisesti Auttikönkään seutu.

Elinkeinoja ja ammatteja

Nykyisin Auttin suvun jäsenten elinkeinoja ammattirakenne on varsin monipuolinen, eikä eroa muista suvuista juuri mitenkään. – Seuraavaan olen koonnut taustaa, josta suvun lähtökohdat ovat peräisin.

Auttin suvun tausta on siis talonpoikainen. Elinkeinoina olivat alkuaan maanviljelys karjanhoito, kalastus ja poronhoito. Metsästy antoi oman lisänsä.

Auttissa asuva suku kasvatti pelloissa pitkälti 1900-luvun puolelle viljaa ja perunaa. Jyvät jauhattiin pääasiassa omissa myllyissä. Karjan syötävä saatiin tiloilte kuuluilta luonnonniityiltä. Heinäkasvatus vakiintui vasta toisen maailmansodan jälkeen. Karjantuotanto käytettiin omassa taloudessa.

Kemijoki oli tietysti keskeinen ruoka-aitta. Lohi oli tärkeä myyntiartikkeli, mutta sitä käytettiin myös itse. Taloilta olivat omat pyyntipaikkansa. Isännistä Simo Pekka hukui keväällä 1893 Piirttikosken ollessaan lyömässä lohipatoa. – Lohenkalastus päättyi Isohaaran voimalaitoksen valmistuttua 1940-luvun lopulla. Kalastusta harjoitettiin myös lähellä olevilla järvillä, joista osa sijaitsee niittyalueilla.

Suvun esivanhemmillä oli Auttiin muuttaessaan oma porokarja ja -merkki. Suurimmillaan poromäärä oli 1900-luvun alussa, noin 570 päättä. Samaan aikaa koko Nieme-

Kuva: Aaro Tolsan kirjasta Ihmisen nälkää (1945).

Auttin vanhan kantatalon pihapiiriä todennäköisesti 1920-luvulla.

län palkisen poromäärä oli noin 800. Poromerkki on edelleen suvussa, mutta lukumäärä on vähäinen. Sukuseura on kuitenkin pitänyt tätä elinkeinoa niin merkittävänä suvun historiaan kuuluvana, että heti alusta asti alkoi käyttää poromerkkiä sukunsa tunnuksena.

Auttissa elettiin siis hyvin pitkälle omavaraistaloudessa, lähin kauppa oli kirkonkylässä. Oman kauppa oli Harju-Auttilla 1920-luvulta lähtien. Tavara kuljetettiin talvisin hevosella ja kesäisin veneellä. Maantie Auttiin valmistui 1930-luvun alussa, joten tavaroiden kuljetus ja yleensäkin kulkeminen helpottui.

Savottojen ja uittojen tulo Kemijoelle ja sivujoille on tarjonnut lisäansioita sekä kesiksi että talviksi. Suvun jäsenet ovat olleet esimerkiksi korjaamassa ja rakentamassa Auttikönkään uittoränniä.

Vanhastaan Autti on ollut kulkureittien risteyskssä. Sieltä on menty Rovaniemelle, Kuusamoon, Pudasjärvelle ja Kemijärvelle. Suvun vanhimmat talot ovat toimineet keskikievaraina. Käytännössä se on tarkoittanut majapaikan antamista sekä ihmisille että hevosille. Lisäksi kievarit ovat tarjonneet kyytejä sellaisille, joilla ei omia hevosia matkoillaan ollut. Kylän ensimmäiset postit ja puhelimet ovat toimineet Auttin suvun taloissa.

Näin siis Auttissa ja Vanttauskoskellakin elinkeinot laajenivat vähitellen maanviljelyksestä myös kaupan ja palvelun alalle.

Rovaniemen kirkonkylässä Juho Aapo Auttin kauppahuoneen perustaminen merkitsi täydellistä alan vaihtoa. Kauppa oli nyt pääelinkeino eikä maanviljelyn lisänä. Rahtimatkat ulottuivat ennen Suomen itsenäistymistä Pietariin saakka. Kaupan ala laajensivat Juho Aapon lapset: Kalle perusti kalja- ja virvokejuomatehtaan, nykyisen Pohjanhovin lisärakennuksen paikalle. Tyttäret Lyyli ja Hanna perustivat valokuvaamon.

Elinkeinojen ja ammattien kirjo on monipuolistunut samalla, kun koulukäyntimahdollisuudet ovat parantuneet. Koulutiellä ensimmäisenä pisimmälle pääsivät Rovaniemellä asuneet. Suvun ensimmäinen yliopilas on Juho Aapon poika Pietari Aleksanteri. Hänen yliopisto-opintonsa keskeytyivät vuonna 1915 alkaneen - sittemmin pitkälle edenneen sotilasuran vuoksi. Kenraaliluutnantiksi ylenneen sotilaan esikuva on ainakin osittain vaikuttanut siihen, että suvussa on ollut muitakin sotilasuralle hakeutuneita. – Tuskinpa kuitenkaan on yhtään ammattialaa, jonka edustajaa suvusta ei löytyisi. Alkuperäisessä ammatissa eli maanviljelijänä toimii arvioni mukaan hyvin pieni osa suvusta.

Muisteluja Auttin suvun vaiheista Vanttauskoskella

Esitelmä 3. sukujuhlssa 28.7.2001 (lyhennelmä)

Juho ja Elsa (o.s. Körkkö) Auttin neljänneksi vanhin lapsi Pekka Edvard yhdessä Kaisa Maria (o.s.) Kalliosalmen kanssa muuttivat Auttista Vanttauskoskelle ilmeisesti 1900-luvun vaihteessa. Tuolloin heidän kahdeksasta lapsestaan oli jo kuusi syntynyt. Maanmittauskonttorin asiakirjojen pohjalta käy selville, että metsätorpan kontrakti on tehty vuonna 26.10.1914. – Ilmeisesti oli ollut suullinen sopimus tilasta aiemmin.

Törmälän kruununmetsätorpan sopimuksen Kaisa Maria allekirjoitti yksin, koska hänen miehensä Pekka ei kuollut noin kolme kuukautta aikaisemmin. Heillä oli siunaantunut kahdeksan lasta, viisi poikaa ja kolme tyttärtä. Lapsia kuoli siihen aikaan usein. Niin Pekka ja Kaisakin menettivät vanhimman pojan Johanin ja Maria tyttären jo ennen heidän kaksivuotissyntymäpäiväänsä. Myöhemmin 1917 kuolivat myös nuorimmat tyttäret Taimi ja Eeva kolmen päivän välein Espanjantautiin. Vanhempi tytär oli tuolloin noin 15 vuotta ja nuorempi 10 vuotta.

Vuonna 1923 tomera emäntä Kaisa Maria pani vireille valtion metsätorpan lunastamisen asutustilaksi yhdessä kahden täysi-ikäisten ja perheellisten poikien, Väinön ja Kallen, kanssa. Perheetömät pojat Otto ja Mauno olivat muuttaneet pois kotoa ja antautuneet sotilasuralle. Metsähallitus oli koko torpan lunastamista vastaan, koska Vanttauskosken läheisyyden vuoksi valtio tarvitsi torpan tilukset mahdollisesti rakennettavaa vesivoimalaitosta varten. – Voimalaitos tuli sitten 30-40 vuotta myöhemmin. Jakotoimitus saatiin päätökseen vasta toukokuussa 1935.

Kaisa Marian kuoltua tilan lunastivat Kalle ja Fiinu sekä isovanhempani Väinö ja Hilja yhtenä Törmälän tilana. Jakokirjassa oli tarkoin lueltu tilan rakennukset, metsä ja viljelysmaat jota puut, rakennus-, siemen- ja arvopuita myöten sekä työvelvoite Väinölle ja Kallelle.

Tilalla elivät isovanhempani Väinö ja Hilja Kustaava sekä Kalle ja Maria Josefina. Maria Josefinaa kutsuttiin Fiinuksi. Hilja ja Fiinu olivat naapurikylästä Koivulan sisaruksia. Edellisessä sukupolvessa myös Juho Aapolla ja Pekka Edvardilla oli Kalliosalmen sisarusket Auruora Elisabeth ja Kaisa Maria vaimoinaan. Mielenkiintoista on havaita, että vaikka Pekalla ja Kaisalla oli kahdeksan lasta, jatkuu suku vain kahden pojan kautta, Väinön ja Maunun.

Veljekset elivät ja hoitivat yhdessä perimäänsä tilaa. Väinölle ja Hiljalle siunautui kaikkiaan yhdeksän lasta, kuusi poikaa ja kolme tyttöä. Toiseksi vanhin pojista Väinö Kalervo kuoli 16-vuotiaana ja neljäntenä syntynyt Eero Fjalmar kolmen päivän iässä. Kallen ja Fiinun avioliitto oli lapseton.

Tilalla oli kaksi emäntää ja kaksi isäntää. Tilan töitä tehtiin yhdessä ja erikseen. Moilemmilla oli omat asunnot, Kalle asui Fiinunsa kanssa Ylätörmässä ennen sotia ja Väinö Hiljan ja lastensa kanssa Alatörmässä. Moilemmilla oli omat karjansa. Elämä oli yksinkertaista maalaiselämää. Maata viljeltiin. Marjoja poimittiin. Kemijoki oli hyvä kalajoki, josta saatiin suuriakin kaloja, jopa kahden kymmenen kilon painoisia. Väinö kutoi itse verkkonsa. Lisärahaa tuli talouteen kalan myynnillä.

Emännät huolehtivat talon ylläpidosta lasten avustamina. Lapset tottuivat jo pienestä pitäen tekemään talon töitä. Fiinulla ja Kallella oli ainakin kaksi sijoituslasta talossa avustamassa. Myös Fiinun ja Hiljan veljen lapset

Aino ja Viola olivat auttamassa. Väinöllä ja Kallella oli työtä kodin ulkopuolella. Väinö osti koskiosuuksia ja myi niitä eteenpäin Pohjolan voimalle. Hän kulkiessaan taloissa välitti myös puutavaraa Kemi Oy:lle ja Ruotsiin. Kalle oli työssä Kemijoki Oy:llä. Kalle toimi usean vuoden ajan Vanttauskosken koulun johtokunnassa ja myös sen puheenjohtajana. Koulu toimi väliaikaisesti sekä Ylätörmäsen talossa että myös Alatörmässä sodan jälkeen. Isovanhempani Väinö ja Hilja olivat siinä suhteessa edistyskellisiä, että he halusivat kouluttaa lapsiaan. Eeli-setä aloitti koulun Kajaanissa asuen kenraali Pietari Aleksanteri Auttin kodissa. Myöhemmin hän tuli jatkamaan oppikoulua Rovaniemelle ja kirjoitti ylioppilaaksi. Toisten lasten kouluttaminen järjestettiin Helsingissä. Sisarusket asuivat keskenään vuokratussa asunnossa. Eeva-täti kävi työssä ja samalla huoleti talouden ja nuorempien sisarusten päivittäisistä tarpeista. Elämä oli yksinkertaista ja vaatimatonta. Vähällä rahalla tultiin toimeen. Kesäisin käytiin kuitenkin kotona auttamassa. Joskus myös vanhemmat vierailivat Helsingissä.

Mauno oli sotilasmestarina ilmavoimissa ja Otto kiertokoulupohjalta kouluttautunut kapteeni. Kalle ilmeisesti osallistui vapaussootaan. Väinö ja Kalle eivät osallistuneet rintamalla talvi- ja jatkosotaan. Eeli-setäni ja isäni Eero olivat Kannaksen rintamalla. Eeva-täti oli viestintälöttana Kannaksen Karhumaalla pari kolme vuotta. Maija-tätikin osallistui lot-tana sotilaiden muonitukseen Kemijärvellä.

Kuten tiedämme, Auttilaisessa suvussa on paljon ”sotilaallista verta”. Isäni Eero nimittäin lähti omasta halustaan ja kenraali Pietari Aleksanteri Auttin esikuvan innoittamana SS- koulutukseen ja kuului SS- pataljoonaan vuosina 1941–1943. Paavo-setä harkitsi myös ammattisotilaan uraa veljensä Eelin ja Otto-sedan kehottamana.

Syksyllä 1944 evakkoonlähtöön kokoonnuttiin Ylätörmäsen taloon, koska se oli kylällä tärkeä talo. Siellä oli postipaikka, josta kyläläiset hakivat postinsa. Puhelin ja radiokoin hankittiin 19440-luvun alussa, joten postimatkalla kuulumisia vaihdettiin laajemminkin kyläläisten välillä. Kalle ja Väinö toimivat suojelukuntatyössä. Niinpä sodan alkaessa Kalle toimi evakkopäällikkönä. Ylätörmäseen kokoontui kyläläiset odottamaan evakkoon lähtöä. Väinö-pappa ja Maija-täti viipyivät pitempään, koska Alatörmäseen oli majoittunut saksalaisia. Maija-tädin saksan kielen taitoja tarvittiin kommunikoinnissa sotilaiden kanssa. Evakossa oltiin noin yhdeksän kuukautta. Isäni Eero palasi kotiin auttamaan vanhempiaan. Törmäsen tilalla olivat säilyneet Ala-Törmäsen päärakennukset ja riihi. Ylä-Törmäsen oli tuhkana. Isäni toimi sodan jälkeen Kemijoki oy:n mittamiehenä ja myöhemmin Kemijoki oy:llä kasöörinä. Hänelläkin oli työ tilan ulkopuolella, kuten isällään ja Kalle-sedällä.

Sodan jälkeen 1946-1947 vuosina perhettä koettelivat sairaudet ja kuolema. Isäni ensimmäinen vaimo Anna kuoli lapsivuoteeseen. Väinö sairastui vatsasyöpään ja hänen kuolemansa tuli saman vuoden kesänä. Poismuuttaneet veljekset vierailivat joskus kotonaan. Väinön kuoleman jälkeen äitini Laina tuli nuorena opettajana Vanttauskosken koululle. Myöhemmin hän avioitui isäni Eeron kanssa. Eerokin halusi ammatin ja pyrki Kajaanin seminaariin 28-vuotiaana valmistukseen kansakoulun opettajaksi. Hilja-mummo laitto viimeiset lehmänsä pois 1952. Sen jälkeen hän muutti talveksi Helsinkiin Eeva-

tädin luokse. Ennen omaa kuolemaansa hän sai saattaa vielä yhden poikansa, isäni Eeron hautaan 1956. Mummoni Hilja kuoli runsaat puoliotoista vuotta myöhemmin. Sen jälkeen isovanhempieni perikunta yhdessä Kalle ja Fiinun kanssa haki tilan jakamista kahdeksi, mikä toteutui 1958.

Auttin veljeksiä on kuvailtu kunnioitusta herättävinä isäntinä. Väinö oli toisaalta ankara, mutta määrätietoinen, tervejärkinen, jämäpti ja suurten asioiden mies. Kalle oli ystävällinen, mutta toisaalta räväkkä, kirvauskin tuli helposti. Kalle oli enemmän yhteiskunnallisesti suuntautunut, kuten aiemmin tuli jo ilmi. Mauno oli sotilaallinen ja sotilaaksi hyvin sopiva mies. Otto oli sotilaallinen räväkkä mies. Hilja ja Fiinu olivat

vaanhiljaisia vaimoja. He tekivät työtä kärsivällisesti ja tyynesti. Hilja kasvatti rehelliisyyteen, työteläisyyteen ja kristilliseen uskoon lapsiaan. Törmässä pidettiin seuroja ja seuroissa käytiin muissa taloissa. – Tärkeitä arvoja oli elämässä isämaallisuus, maanpuolustus, sotilaallisuus. Tällä hetkellä alenevassa polvessa on jo ainakin yksi naissoitilas, vanhin lapseni Heidi. Hänen kiinnostuksensa ei kui-

tenkaan riittänyt ammattisotilaaksi. Isänmaallisuus kuvastui myös siinä, että Väinö ja Kalle kuuluivat Lapuan liikkeeseen. Serkukset Kalle ja Vieno Jalmari Autti Vanttausjärveltä osallistuivat talonpoikaismarssiin Helsingissä 1930. Marssi meni sotilaallisessa järjestyksessä, eikä mitään vallattomuuksia ollut. Myöhemmin Lapuanliike kuoli 1932 ja syntyi IKL. Väinö ja Kalle liittyivät siihen silloin. He eivät koskaan osallistuneet mihinkään rähinöivään toimintaan.

Lopuksi tahdon kiittää rakkaita tätejäni, setääni ja kaikkia sukumme jäseniä, jotka ovat auttaneet minua tämä esityksen teos-sa. Minulla on ollut kannustajani, jotka ovat epäilyksien hetkinä rohkaisseet, että selviydyin tästä työstä. Olen saanut nyt arvokasta tietoa suvustani. Tunnen historiaani paremmin ja rakkauteni tätä sukua kohtaan on lisääntynyt. – Nyt voin sanoa, että olen tullut juurilleni, olen kotona.

Johanna Autti

KATEPAL

KATTOREMONTTI

HYVÄN SÄÄN AIKAAN!

PYYDÄ TARJOUS!

• Kysy myös rakennuspeltiöttöä, Hannu 0400 960 506

• Myymme Katepal -kattohuopaa ja muita kattotuotteita

KATTO AUTTI?

Ahjtie 10, Rovaniemi

Risto Autti p. 040 821 4949

Avoinna ma-pe klo 9-16

Tmi Reijo Harjuautti

ATK-korjausta ja -koulutusta sekä polkupyörien korjausta
Keskellä kaupunkia
(ent. Martin pyöräkorjaamo)
Korkalonkatu 14, puh. 016 344 911

Tervetuloa

7

Lapsuuden muistoja - tuokiokuvia

Kotona

Olin pieni tyttö, ehkä kolme neljä vuotta vanha, istuin vanhan ihmisen sylissä, luulen, että hän oli mummoni - Greta. Vanha pirtti oli rakennettu paljon paljon ennen sotaa. – Saman pirtin ajasta muistan myös, että meillä oli vanha Kaija, jota sanottiin Vasa-Kaijaksi. Leikittiin ja kiusattiin häntä. Oli otettu päreeseen tuli ja Vasa-Kaija suuttui meille. – Silloin ei ollut muuta valoa, vaan pidettiin tulta päretikussa ja piisissä. – Vasa-Kaija oli Vanhan-Harjun pitkäaikainen piika, joka sai asua talossa elämänsä loppuun saakka, häntä ei laitettu pois. – Hän oli meidän mukanamme evakossa Ruotsissa. Hän kuoli siellä ja haudattiin.

~ ~ ~ ~ ~

Vanha talo oli pitkä rakennus, korkean mäen päällä, Kemijoen rannalla. Toisessa päässä asui Jussi-setä ja hänen vaimonsa Annu ja toisessa päässä vanhempani Mikko ja Tyyne lapsineen. Äiti oli kotoisin Posiolta Livon rannalta. Isä kertoi, että hän kävi luistelemalla äidin luona riisuureissulla. – Jussin puolella oli posti, jota Annu hoiti. – Postiauto kävi pihassa.

Evakossa

Äiti oli ommellut vanhoista villapaidan helmoista lapsille lapasia ompelukoneella. Ilmapiiri oli jännittynyt, lapsikin sen vaistosi. – Oli iltamyöhä, ainakin hämärä. Meidät oli puettu lämpimästi. – Oli evakkoon lähtö. Isä pukkasi äitiä, joka oli iso ja lihava. Isä sanoi: ”Kuinkahan sinä pärjää?” ”Kyllähän minä, jos Sinä vain pysyt hengissä,” vastasi äiti.

Meitä oli kuusi lasta ja äiti oli raskaana. – Yksi nainen itki kamalasti. En paljon muista kuorma-auton kyytistä. Taidettiin nukahtaa. Sen kuitenkin muistan matkasta, että naiset taltuttivat lehmä, ja oli rautatie ja juna. – Meidät vietiin kaikki isoon telttasaunaan, jossa oltiin kaikki sekaisin. Saunaa sanottiin täisaunaksi. Meille tarjottiin sokerivelliä ja leipää.

Me pääsimme äidin kanssa lastenkotiin Skellefteåjoen rannalle. En käsittänyt kaikkia asioita, mutta tiesin, että meille tulee sisko tai veli. Äidillä oli raskasta – hän pääsi sairaalaan synnyttämään. – Oli ensimmäinen kerta, kun hänellä oli niin hyvä synnyttää ja hyvä hoito, syntyivät kaksospojat. He olivat syntyneet nopeasti ja olivat hyvin virkeitä. Joku hoitajista olisi halunnut toisen pojista. Äiti ei halunnut puhuaakaan asiasta.

Ruotsalaiset pitivät meitä hyvästi. Lastenkodin pihalla meille jaettiin kenkiä ja vaatteita, jotka ruotsalaiset olivat keränneet. He pukivat meidät hienosti. – Äiti rukoili, että saataisiin olla vielä isän luona. Äiti iloitsi, kun sai Nanten mukana lähetetyksi kirjeessä isälle terveisiä: ”Pojat voivat hyvin ja ovat virkeitä. Tytöt ovat lihoneet ja Toivo ja Viljo olivat olleet aika terveitä. Meillä on oma kamari sairaalassa. Olen tullut hyväksi kaveriksi Komulaisen Annan ja hänen tyttärensä kanssa.”

Jälleen kotona

Kun sota loppui, pääsimme kotiin. Kaikki oli raunioina. Isä oli tehnyt meille pienen mökin, jossa ensin asuimme. Ei kyllä sovittu kaikki nukkumaan, vaan menimme Harjun kuistin vintille. Heti sitten alettiin rakentaa isompaa taloa. Muistan sen, kun teimme tiiliä isän kanssa, kaikki olivat mukana.

Muistan vielä talon valmistumisen ja sen, että meidän pirtissä pidettiin koulua. Sain olla kuunteluoppilaana, kun kouluikä ei vielä ollut. Meidän pirtissä pidettiin myös ristiäisiä.

~ ~ ~ ~ ~

Lapsuudesta muistan vielä sen, kun vietiin lehmät laitumelle Ruuhimäen kautta, olimme paimentyttöinä. Hevosetkin olivat irrallaan metsässä, sitten tulivat sieltä kotiin. Harjun isoon latoon kerättiin lampaat.

Meillä oli puhelinkeskus, sellainen töpselikeskus. Me lapsetkin osasimme yhdistää puheluja.

Muistan, kun Pirttikoski pauhasi ja haitari soi, kun kosken rannalla pidettiin tansseja.

~ ~ ~ ~ ~

Äiti ja isä olivat rauhallisia, rakastavia vanhempia. Meillä oli hyvä lapsuus, vaikka oli vaatimatonta. – Olen kiitollinen, että olen saanut osan Auttista ja saan antaa sen perintönä jälkipolville.

Kirjoitti **Tyyne ja Mikko Uusi-Auttin tytär Eila**

Kyllä saletisti natsaa kun ostat Tekniset Valokulmasta!

**SAMSUNG HT-C 5.1
KOTITEATTERI**
tehot 330w

**Maksat
vain**

199€

32" TAULU-TV

alk. 289€

**Täyskorkeat
PAKASTINKAAPIT**
K 185 / L 54,5 / 59 cm

alk. 389€

4-LEVYISET LIEDET

alk. 189€

**MEILTÄ JOUSTAVA JA NOPEA KOTIINKULJETUS, OMA HENKILÖKUNTA HOITAA HOMMAN KOTIIN.
KAIKKIA TUOTTEITA RAJOITETTU ERÄ.**

ETELÄKESKUS: Lampelankatu 4 P. 020 756 8620. Avoimena arkisin 9.30-18.00, la 10.00-16.00

0207-alkuiset numerot 8,21 snt/puhelu + 6,9 snt/min lankaverkosta tai 14,9 snt/min soittaessasi matkapuhelinverkosta

TEKNISET